

ինչպէս մարդոց՝ նոյնպէս կաթնաբեր կենդանեաց՝ մէկ խտրութիւն չկայ արեւ տեսնող կաթնաբերը որոյ նախա-
նմուտը կաթն եղած չլրջայ, իւր գիւ-
րամտելիք դնոյն, առատութեան ու
նմուտն ու պատճառաւ հիւսկաններ
միտայ մին ապարանքներ կը մտնէ,
իւր պարզ սնունդը կը խմուի, այլ և այլ
կերակրող խտանուելով կուտուի, իւր
բարկոյն ու չարիքը հաւատարմաբէ կը
բաժնէ մարդկութեան:

Եստեղ գիտեն թէ ինչ մը տարա-
ւորութիւնը չունենալ միջոցաւ կը տա-
րածուին, բայց քիչներ կը կասկածին թէ
կաթը երկնայ փոխանակել և տարափո-
խիւններու, մանրաբնային գործարա-
նաւորութեան լաւ հարթողիքը մը ըլլա-
ւոր առաւելութեանն և ինչ մը պատ-
ճառներով:

Ո՞վ չի գիտեր թէ ծիրախաւոր
կնով մը կամ կովի մը կաթին մէջ ծի-
րախոյ սերմեր կան զորս կանցու-
նին իրենց զաւակներուն:

Ամեն ցեղի կովի բնի կամ շատ
ծիրախաւոր անհատներ կուտուին,
բայց մը անպակաս ցեղի կովերը կար-
ծեք մասնաւոր արտադրութիւն մու-
շին, իմ երկու տարիներու քննու-
թիւններով թիւքննելի ապարանքին
մէջ հաստատելի որ ծիրախաւոր ամե-
նէն մէկ կուտորածը կընէ բազմաթիւ-
րով ուրիշ հիւսկանութեանց, զի մու-
տաւ ըսել թէ այս հիւսկանութիւնը ա-
ւելի կը կուտորածը կընէ խոնաւ,
երկիրներու մէջ այդ ապարանք ճախ-
ճախաւորներ չլրջապատուած էր, քիչ
տարիներով կամ Պորտը չարիքն ալ կը
կարծեն թէ այդ հիւսկանութիւնը կու-
տորածներ ընէ, քանի որ կովերը ընդ-
հանրապէս խոնաւ ու մութ արտուե-
րու մէջ արեւայեղ զգուշ կ'ապրին:

Ոչ կաթը, ոչ ալ կովի մանրաբն-
ական կեանքերը կուտն ճանչցող
այդ այն միջոցները որոշումով կը խա-
ղափան կովի ի վնաս հասարակաց ա-
ռողջութեան:

Կաթ մը որտեղ չէ կամ խաղախ-
ուած է, երբ իւր տարրարական բա-
ղաբոյն լինելով փոխանակելներ կրած
է, իւր պատճառով տարբերութիւն
պակասելով միտին աւելնալով կամ
բոլորովին օտար տարրի մը խտուե-
լովն:

Կաթի քանակութիւնը շատցնելու
համար ընդհանրապէս կաթնալաւանը
հասարակ շուր կը խտանեն, որոյ շարք
կաթնալաւանին խոցէն կախեալ է:

Ինչ կրկն, կաթը կը կուտուան
իւր համր, սնունդը ու օգտակարու-
թիւնները, թոյն մը կը գառնայ՝ թաթի
սնունդն ու ներքեւ քրտալուծած, նրա-
նի՝ թէ կաթնալաւանը խաթելին ժո-
ղովուրդը առանց լիւնաւորելու հա-
տարակութեան առողջութիւնը կաթի
հետ խտանած շուրերը պատճառ ե-
ղած են դարուս Անգլիոյ մէջ երեւցած
տարախոխիւններու, որովհետեւ գէշ ու
կասկածելի շուր իրենց հետ կը տա-
նին կաթին խտանելու, մանրաբնային
գործարանակութիւններ, միջոցա-
ներ, որք պատճառ կըլլան կարմիրա-
տի (սրտախոխի), ժամատանային
շերմի (ֆիւմի, լիֆոֆի) կեղծամաշ-
կութեան (սիֆիլիս) հիւսկանութեանց
այդ շուր մարդոց կեանքը կը թունա-
ւորէ, հարկաւորատի աւելի մանկու-
թեանը:

Կաթնալաւանը երկէփոխանակ գէշ
ու կասկածելի շուր մարդը շուրերով
խաղախելին գնելը, պիտի խաթելին մի-
այն, բայց այդ խաթելով կը թունա-
ւորեն:

Սերաուսն ալ խաղախութիւն մ'է
որոյ նպատակն է կաթի խաղախը կու-
տուելու և սերագործել կաթը լաւանել
հասարակութեան իւր զուտ կաթը, ջրա-
խտանութիւնն ու սերաուսն ուրիշ եր-
կու խաղախութեանց ծնունդը ստուած
են. այս երկու գործողութիւններ
վերջ կաթը կորսնցնելով իւր անթա-
փանցութիւնը ու խտութիւնը, կառնէ
երկնային կապարտութիւն մը. այս եր-
կու պատճառ անթափանցել ընելու հա-
մար զանազան պիւրներ և խաղախ-
ներու համար ոչխարի ուղեղներ կը
խտանեն կաթին:

Խաղախութեանց ստակային ու պղծ-
դային ըսեմ:

Կաթն իւր խաղախութիւն մարմինը կը
փախկանցնէ, յորմե օգտուելը քիչներ
Եւրոպայի բարձր գաւառ աշխարհի ու
փախկանցի տիւրիներէ ունենը, իրենց
ճաղալին չեմ հակառակի, պիտի գո-
վի ալ, երբ իրենց լուրանքը կաթը
փոխանակ մարդոց խմել տալու, և
խոտուր տալին, այն առանձ մի-
այն ի արեւ պիտի մարմինը որ շատեր
հետեւին իրենց օրինակին տալու, հա-
մար անուշադիլ գալիք մը իւր պաշտա-
նանաւորութեանն ու հարաբերու-
թեանն, Ինչ կընեն այժմ այդ կաթը
Պարսկի ամեն վարչարէն համար կը
համառաջին կաթնալաւանին հետ ե-
րենց ստած զնոյն կիտոնը կամ պա-
կասով գործեալ անոր ժախելու, կամ
տիւր կարգադրութեան մը:

Ով ինչ կ'ընէ կաթնալաւանը լա-
ւանելու կովը կը վաճառի անորդի, ի-
րեն թողով ըստառիկ ու դժգոյցով
չոս մը:

Գ. Գ. Մեքսիկայէն

ՀՐԱՅԱՆԳ

ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ

ՊԱՏԱՏԱՐԱՆԻ ԽՈՐՀԱՐԱՆ ԱՅ. ՍԵՐՈՒՅԱՆԻ

ԸՆԴՀԱՆՈՐ ԾԵՒԱՆ ԵՎ ԿՐԻՍՏՈՒԹՅՈՒՆ

ԾԵՒԱՆ 1. Պատրիարքարանի ձեռն-
հատութեան պատճառաւ ա. ի դատ Կ.
Պորտը մէջ Կեղը. վարչութեան և գաւառ-
ներու մէջ գաւառական վարչութեան գա-
տաւարական խորհրդոց մէջ նախագէս
կը քննուին և կը վճռուին:

2. Դատաստանական խորհրդոց մէջ
սեանուած գաւառ տեղւոյ վարչութեան
խառն ժողովը մէջ կը վերաքննուին: Դա-
տաստանական խորհրդոց վճիռներու վե-
րաքննութիւնը երկու կողմերէ մէկուն վե-
րաւոր խորհրդաց վրայ կը կատարուի:
Բայց Սերաուսի Պատրիարքի ի հարկին կըր-
նայ հրապարչել որ այն վճիռ վերաքննու-
նալու ժողովը մէջ, Դատաստանական մէջ այս
հրամանը կը տրուի առանցիկ կամ փո-
խառնողին կողմէ:

3. Դատաստանական խորհրդոց և խառ-
ն ժողովը կողմանէ ի քաղաքացիական տըր-
ուած որոշումները կրկին անգամ կը քնն-
ուան Նախի խորհրդոց կամ ժողովը մէջ, ե-
թէ քաղաքացի կողմ կողմը որովայն ժամա-
նակին իր դիտողութիւնը մատուցանէ: Այս
երկուքոր անգամուան որոշումը եթէ խառն
ժողովը կողմէն տրուած է, վերջնական է:
Իսկ եթէ կողմանական կողմից կողմ
մէջ է, կ'ապաւորուի:

4. Ամեն խաղախ գաւառացի կը ներ-
կայանայ վերջնականակա անտանկան
կառավարութեան կողմէ յանձնարարեալ
արդարաւոր և կամ ի Պոլիս Պատրիարքա-
կան փոխանորդին և ի գաւառ առանցի-
րաց կամ փոխանորդաց կողմէ մակարդեալ
խորհրդարանով:

Խորհրդարան մէջ երկու կողմէն ա-
նուրը, մակարդեալ, քաղաքացիական և հա-
տարակութեան, ինչպէս նաեւ խորհրդոց
բանին ինչ ըլլալը և եթէ դրամ է՝ քանա-
կութիւնը և եթէ ուրիշ արժեքաւոր ինչ
կամ օգիտ է՝ անոնք արժեքը և ինչ քաղա-
քացի գրուած պէտք է ըլլայ:

5. Երկու կողմէն կրնան իրենց գա-
տին պաշտպանութեան համար փոխանորդ
կարգել, իսկ դատարան ուղած ժամա-
նակ կրնայ անամբ հարցաքննել երկու
կողմից:

6. Կինը կարող է իւր ամուսնոյն դէմ
զատ քանալ ընտանեկան ընտանալային
կամ ամուսնոյն գոնուած տեղւոյն դատա-
քննել առկէ. իսկ այդ պարտաւոր է
ընտանեկան ընտանալային դատաստան-
կան խորհրդոց առկէ դատ քանալ:

ՆԵՐՔԱՆԻ ԿԱՆՈՒՄԸ

7. Խորհրդոց և ժողովների նիստի օ-
րըրը կարգադր մէջ հրատարակուած կամ
փոխանորդարանաց և առանցիկարանաց
քաղաք կարեւոր ժամուկամար կը յայտա-
բարկուի:

8. Կինը ժողովները ամուսնական կամ
անկէ ծագած առած դատական խորհրդ
համար չորս տարու պէտք է ունենան:
9. Կոնգրեսները ստուար, կամ եթէ
կոնգրեսները տպալ են՝ անոնք բոլորը, որ
պէտք է պարտանային կոնգրեսներին
թուակալը, բարապային անուրը, դատա-
քննել որովայն որք և խորհրդարան համա-
ռու պարտակութիւններ:

10. Խորհրդարանը ստուար, որ ժողովին
յուրաւոր բոլոր խորհրդարան կամ պատ-
նաւորութեան խաղախը, երկու կողմէն ա-
նուրը, մակարդեալ, քաղաքացիական, հա-
տարակութեան և քաղաքացիական անուրը
և մակարդեալ, գրեթէ համատարբութիւն
և ժողովին գաւառ թուակալը թուակամար-
ներու կարգով պիտի նշանակուին:

11. Որոշումները ստուար, որ ամեն
խորհրդ վրայ տրուած որոշումները համա-
ռու պիտի նշանակուին և ժողովական-
ներու կողմէ ստորագրուին:

12. Վճարողները ստուար, որ արտուած
վճիռները ամուրջովին կ'ապաւորուի:

13. Այս ստուարները պէտք է կապուած
և ամեն մէկ երեք դարու կրկնէ թուա-
կան վարչութեան և ինքնառական կամ գաւա-
ռական վարչութեանց կողմէ կըրտուած ըլ-
լան և ամեն տարեկան քանի երեք բար-
կացած ըլլալը ստուար սկիզբը և վերջը
գրաւորապէս նշանակուած և կըրտուած ըլ-
լայ, անոնցմէ զատ ամեն վեց ամիս նա-
խագահին կողմէ պէտք է ստուարները քն-
նուելով վարչարանին և նորէն շարունա-
լուին, վճարողները ստուարներ մէջ ար-
քաւածագրուած վճիռները սրբազանութեան
յար և նման ըլլալուն դիտանալիք ստու-
արութեանց հաստատուելէ վերջ, բոլոր
անուրաց ստորագրութեան պիտի վճա-
րաւորին: Երկու վճիռներու արձանագրու-
թեան մէջ երեք միայն երկու տողին աւելի
կամ նուազ պարապ չարիք ձգուի, նաեւ
լուսանքը կամ տող մը վրայ քառ մը ա-
ւելցնել և կամ գրել կամ որքով արդիւնալ
է. եթէ սխալմամբ աւելի կամ պակաս
գրուած է՝ յայնժամ ամենապակասին և ա-
տենագրուին ստորագրութեան պէտք է ա-
ւելցնել կամ պակասելով:

10. Վճիռներու արձանագրութեանց
ինչպէս և այլ պատճառներով, խորհրդ-
արան կամ փոխորդ վարչարանով թուակա-
լութեան օրինակը կրնայ տրուի երկու կողմ-
ներու, եթէ խորհրդի և արտուած մէջ ան-
տեղութիւն չըլլայ:

ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ ԿԱՆՈՒՄԸ

11. Կոնգրեսները երկու օրինակ կը գրա-
նան և պատկանելով ամենին կողմէ կը
ընտրուի, մէջը դրուուին թուակալը,
երկու կողմէն անուրը, մակարդեալ, և
գաւառի անտեղուր օրը և ժամը նշանա-
կուած պէտք է ըլլայ:

12. Բարապային կոնգրեսներ մէկ օրի-
նակ հրապարչել ամենին կը հարցուի
կամ թաղին թաղական Խորհրդարանու ձե-
ռամբ եթէ հրապարչել ամենին գոնուած
տեղը թաղական Խորհրդոց չը կայ, կո-
նգրեսներ կը հարցուի տեղւոյն միտնալարին
ձեռամբ:

13. Եթէ հրապարչել անըն ուրիշ գա-
ւառ կը ընտրի, հրապարչելը կողմից
նոյն տեղւոյն առանցիկ կամ փոխոր-
դներ իր ըստ նախորդ յօդուածի արա-
մարկութեան կը հարցուի կողմանակ:

14. Հեռուար տեղ գաւառու անանց խոր-
հուկէր կողմագրերու պայմանաւորով պէտք
է երկուքով իւրաքանչիւր 6 ժամու համար
մէկ որ հաւաքելով, իսկ իրաւ հեռի տեղ
կողմ անանց համար գաւառարան կողմէ
կողմագրին պայմանաւոր:

15. Տեղը յայտնի չեղող անանց ուր-
իշ կողմագրեր լրագրաց միջոցաւ կը հը-
րատարակուին:

16. Դատաստանական խորհրդի կողմէն
իսկ երկու կողմերու ամենին քանակաւոր
ներկայութիւնը պարտաւորել է դատախա-
նութեան ժամանակ:

17. Դատախառնութեան ժամանակ Ա-
տենագրուել կը կատարուի անտեղ և կը
հանգ կարգապահութեան, ինքը կը հարցա-
քննէ երկու կողմերը երես առ երես կամ
ի հարկին զատ գաւառ, կը լսէ վճիռները
և ժողովին որոշումը կը հարցուի: Մէկ կող-
մին խառն ժամանակ միւս կողմին խաթ-
կալ ընտրելով արդիւնալ է, անդամներին
միւս կողմէ Առնապատին հաւանութեան
հարցումներ ուղղել երկու կողմերուն:

18. Առնապատին կողմանէ ուղղուած
երեք հարցմանց չը պատասխանող կողմը
իւր բացակայ կը նկատուի և անոր դէմ
ըստ այնմ որոշում կը տրուի:

19. Վկայութիւնները երկու կողմէն կամ պա-
տենական արձանագրութիւններէ պայաջող
ներկայացնելու համար, պատասխանող կող-
մին հարկ եղած պայմանաւոր կը տրուի,
իսկ եթէ այս արձանագրութիւնը պէտք ըլ-
լալով հանդիսէ, երկու կողմէն մէկը չը
կարենայ զայն ստանալ, ժողովը ուղղակի
պատկանալ տեղէն պաշտպանող բերել
կուտուի:

20. Եթէ ձեռահաններու քննութեան
հանցորդու կետր պատահին, ըստ հարկին
ձեռահաններու կարծիքը կը հարցուի:

21. Հետեւեալ պարագայներուն երկու
կողմէն իւր կամ ամենին կրնան խորհրդ
որ ժողովը այդ ընդ անգամ իրենց դատասա-
նին ձեռահանք մնայ:

Ա. Եթէ երկու կողմանց մէկուն հետ
ապագայութիւն կամ մօտ խնամութիւն
ունենայ:

Բ. Եթէ այդ անգամը ուղղակի կամ ա-
նուրակի խորհրդին մէջ նիւթական շահ ու-
նենայ:

Գ. Եթէ երկու կողմէն մէկուն հետ ար-
դէն անձնական վեճ ունենայ:

Դ. Եթէ ներկայացնող դատէն առաջ
այդ անգամին հետ արդէն դատարանի մը
առկէ առկալ խորհրդ մը ունենայ ըլլայ:
Այս տեսակ ձեռահանք մնայու առա-
ջարկ պէտք է դարու և վճիռ տրուելի ա-
ռաջ ներկայացնող միւսնոյն ամենին որ
զայն նկատողութեան առնելով, եթէ հեռ-
ուար գաւառ այն ժողովականին ձեռագր
մնայուն որոշում կուտայ, իսկ եթէ անհիմն
գտնէ, կը միմեջ խորհրդին և կը շարու-
նակ գաւառանոց:

22. Դատաստանական խորհրդոց մէջ
արդէն կարծիք յայտնող ժողովականը վե-
րաքննել Առնապատին եթէ անդամացի, ձեռ-
պահ պէտք է մնայ:

23. Մէն միայն զատուր դատախառնութեան
ժամանակ ներկայ գտնուող ժողովականնե-
րուն և դատախառն և դատակիրն և վկա-
ներուն (եթէ կան) անուրը և մակարդեալ
և երկու կողմին և վկայներուն յայտարա-
րութիւնները և ներկայացնող գրութեանց
պարտաւորութիւնը դիտանալիք համա-
ռու կարծիքներով ամեն գաւառ համար
զատ քանուած ամուսնագրութեան մէջ:

24. Ներկայ կողմ գաւառացի կամ գա-
տակիր կողմերուն մէջ եթէ ժողովին ան-
ձամբ ծանօթ չէ, պէտք է անոնց նշանա-
կութիւնը նախ ստուել և ապա խորհրդին քն-
նութեան մտնել:

25. Դատաստանական խորհրդոցներու
կողմանէ արտուած վճիռները խորհրդին ամեն
մասերը քննութեան վերջը ի Կ. Պոլիս Ամեն
Ս. Պատրիարքի և ի գաւառ Առանցիկ
կամ փոխանորդաց կողմից տեղեկացրել
անգամ վճիռներու խորհրդին մէջ մի կողմին
համար զատ գաւառ որոշում էր տրուի,
ուստի և անոնց դէմ վերաքննութեան ամ-
բող խորհրդին քննութեան և որովհետեւ վերջը
արտուելով վճարարին դէմ միայն կրնայ ըլլալ:
(Խորհրդարան ժողովան Լուսով)

Պատասխան շարին

ՊԱՐՏԱՐԻ, 9 ՅՈՒՆԻՍ

Վերջին մէկ երկու անգամ համար
պատասխան անդիւններն անդիւններ մէջին
չողանքան, եթէ այդ երկու անգամներն
ալ վար իրենց յաղաղութիւնը լաւագոյն
հաւանքը միջը պիտի ըլլայ, մինչ հիմա
այն վարկեր կան թէ շատ տեղեր հասկեր
իրենց ծրարներուն մէջ կաթի մը ցողի պա-
պարկով պիտի սնունդին, ամեն վերջը այնքան
անդիւններ կան իրենց միայն իրենց ցանաւած
ներուն օգտակար ըլլալ, դաւապիք այլ
եւեւ կանանքին իրենց հաստատուել չըլլան
սկսած են, տարածում առնող մը արտեղ
համար գուցէ շնամար ալ ըլլալ, թէեւ
հասարակութիւնը այս պահուն գրեթէ
նախկինը վրայ անտեղ որ օրոշումներով
հսկում և առթիւ կատարել: Արմաղի ամեն
տեսակներով բարձր միւսնոյն, ցորենը
50 եւ 70 արցալ յաղաղացում մը ըսաւ
գարանս սկիզբները: Ենթա յորմէ հետէ
Ֆիդայանքները ուղեւորով փոխարաններ
կըլլան, տեղական ցորենին գինը դեռ
միշտ վեր երնելու կախածներով 80
վրայ մնաց, դարուն եկածներուն համար
ալ ըստական թէ՛ ոչ այնպիսի յարմար թը-
նիւններուն մէջ հաց ըլլալու, տեղական
10-12 զրուշ տարբերութեան մը գնորդ
ունենան:

Զարանանքի կողմերը աւելի սուր՝ հոն
ալ մեծապիսի փոխարանները կը կա-
տարուին Ֆիդայանքները: Այդ կատար-
ները Խորհրդին անցնելով՝ ամեն մը 50-60
միլիոն գրեթէ հարկը ջորիքի ու էջերու

բեռներով ողորմելի տեսարան մը երեւան
կը բերին: Պատասխանին նախկին այս տարի
ալ Խորհրդի հարուստ եղող գաւառներու
նոր հոնքը շատ առատութիւն կը խոս-
տանայ:

—Եթէ մեր մեր վրայոք բան մը չու-
ղեմք խաթել, հայ լրագրութիւնն ալ մեր
վիճակային խորհրդ վրայ կը հարցում ալ-
նարկները գնելու փայլ չըրաւ և չընէր:
չգիտեմք թէ՛ մեր քանակալ Տեղագահը
ինչ յարաբերութեան մէջ է Պատրիարքա-
րանին հետ: Ըստեցաւ որ 20-25 գինը
քանակալ կարող կը բաշէ, հիշուի ու կը
հաստատուի թէ՛ Լիւիզեանց ներքը շէպը
վրամ զեն գաւառ ժողովներին ուրիշ ծայր չի
ընէ, ապրին պահելու: Երբ գրչի տակ չի
տրվի, գիւղացի նոր անտեղ տուտար
բացմութեանը առանց զարգիւցի կը մեծնայ,
տեղային ուսումնական խորհուրդի մը ան-
գաղութիւնը միշտ նոյնը կը մնայ, մինչ ան-
գին միւս ժողովները գէշ աղէկ կարգապահ-
պահեցան: Կապալային խորհրդին անկիւր
պատմութիւն ունին ու մասնաւորութեանց
վրայ կը կերպարանան: վաղերու հայոց
եղող նոր հոնքը ով պիտի վերցնէ, այս
տարի Մարտիկի բաժնակը որ մէկ Խ-
Լիւիզեանց անկողինը պիտի ծառէ, ով է վա-
նագրերը, ով առանցիկը, բարոյղին ով,
գաւառարանի ու կրթիւք օրոշը: Ե. Գ.

ՍՊԱՍՑՆԵԼ

Առաջին յոյժ անհաճոյ տոբորութիւն մը
—ուրիշին համար— Առիւն ոչ միտնելին
մըն է ոչ պարտաւորութիւն մը: Եստեղ, ինչ
տաղանթներ, ինչ աղանթներ, երբեմն իսկ
ինչ գեղեցիկ առաջ կուգան այս անպատե-
հութիւններ:

Մարդը կան որ գաղափարութեան
կարգապահական պատկարները հրապա-
ցուան: Երբեք ճշգր

